

Müellif bu eserlerden başka *Kelâma Giriş* (Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Eskişehir 2011), *Kelâm El Kitabı* (Ankara 2012) gibi ders kitaplarında bölüm yazarlığı yapmış, ayrıca yurt içi ve yurt dışı sempozyumlarda sunduğu tebliğleri, çeşitli ansiklopedilerde maddeleri, radyo ve televizyon konuşmaları, konferansları ve seminerleriyle birçok etkinlik göstermiş, onun *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* ile (sy. 13, s. 55-89; sy. 13, s. 91-106; sy. 14, s. 47-65) *EKEV Akademi Dergisi*'nde (I/1, s. 65-79; I/2, s. 127-145; I/3, s. 19-31) çeşitli makaleleri yayımlanmıştır. Mevlüt Özler çalışmalarında mutedil, uzlaştırıcı, eleştirileri ölçülü, muhatapları incitmeyen, hâkim gelenekten ayrılmayan, kavram analizine önem veren, analitik bir düşünce tarzını benimsemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Mevlüt Özler, *İslâm Düşüncesinde Tevhid*, İstanbul 1995; a.mlf., *İslâm Düşüncesinde 73 Fırka Kavramı*, İstanbul 1996; a.mlf., *İslâm Düşüncesinde İnsan Hürriyeti*, İstanbul 1997; a.mlf., *İslâm Düşüncesinde Ehl-i Sünnet ve Ehl-i Bid'at*, Erzurum 2001 (maddenin yazımında ayrıca Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ndeki özlük dosyası ve ailesinin verdiği bilgilerden faydalanılmıştır).

İLYAS ÇELEBİ

ÖZTUNA, Yılmaz
(1930-2012)

**Tarihiçi, yazar,
Türk müzikisi uzmanı.**

İstanbul'da doğdu ve Cihangir semtinde büyüdü. İlköğreniminden sonra İstanbul Belediye Konservatuarı'na ve Beyoğlu İstiklâl Lisesi'ne devam etti. 1950'de Paris'te Siyasal Bilgiler Okulu'na girdi, ancak ilgisini çekmeyen derslerden dolayı burayı bitirmedi. Alliance Française'in yüksek kısmından Fransızca sertifikası aldı (1957). Paris'teki uzun ikametinde Avrupa hânedanlarının seçeresi ve Avrupa tarihiyle yakından ilgilendi. Yurda döndükten sonra *İstanbul Ansiklopedisi*, *İslâm-Türk Ansiklopedisi* ve *Mûsiki Mecmuası*'nda çalıştı. Hayat müessesesinde ilmi danışman (1961-1962), yazı işleri müdürü (1962-1965) ve genel yayın müdürü (1965-1974) oldu. On yıl *Hayat Tarih Mecmuası*'nı yönetti. 1969'da siyasî hayata atıldı. Kendi ifadesine göre o dönemde Türk milliyetçileri Demokrat Parti'yi sevmiyordu. Ancak 1960 darbesinden sonra Demokrat Parti'nin değerlendirilmesinde başka bir üslup benimsendi. Görüşleri yanında tarih alanındaki popüler tanınırlığıyla basın

Yılmaz
Öztuna

hayatına yeni bir renk getiren yorumlarıyla Adalet Partisi'nin dikkatini çekti ve 1969'da Konya'dan milletvekili seçildi. Partide "yeminliler" denen grubun üyesi olarak tanındı. 1980'den sonra Milliyetçi Demokrasi Partisi'nde yer aldı, adaylığı Millî Güvenlik Konseyi tarafından veto edilince istifa etti. TRT'nin çeşitli kurullarında üyelik yaptı, Kültür Bakanlığı başmüavirliğinde bulundu (1974-1977). Türk Müzikisi Devlet Konservatuarı Yönetim Kurulu üyeliği, Devlet Klasik Türk Müzikisi Korosu'nun kurucu yönetim kurulu üyeliği, Yay-Kur Osmanlı siyasî ve medeniyet tarihi öğretimi üyeliği, Millî Eğitim ve Kültür bakanlıklarının pek çok kurulunda üyelik ve başkanlık yaptı. *Türk Ansiklopedisi*'nde genel yayın müdürü olarak çalıştı. *Hayat, Tercüman, Son Havadis, Dünya* gibi dergi ve gazetelerde makaleleri yayımlanan Öztuna'nın tarihçiliği yanında bestekârlığı ve şairliği de vardır. Ayrıca Klasik Türk müzikisi sahasında bilgi ve yayınları ile tanınmaktadır. Kendisine Türkiye Millî Kültür Vakfı tarafından şeref armağanı verildi (1985). Eserlerinin sayısı 130'a yaklaştı. 1998'den itibaren *Türkiye* gazetesi başyazarlığı yapan Öztuna 9 Şubat 2012 tarihinde Ankara'da öldü.

Öztuna'nın yazarlık tecrübesi 1950'de Paris'e gitmeden önce başlamış, on dört yaşında iken Ankara Muharebesi üzerine kaleme aldığı eseriyle ilgi çekmiştir. Hüseyin Sadeddin Arel, İsmail Hami Danişmend ve dönemin ünlü yazarlarının bulunduğu özel toplantılara düzenli biçimde katılmış, Türk müzikisi üzerine yazdığı yazılar Sadeddin Arel'in dikkatini çekmiş, onun tarafından teşvik edilmiş ve 1949-1955 arasında *Türk Müzikisi Lûgatı*'nı parça parça neşretmiştir. Paris'te Fransa ve Avrupa tarihiyle ilgili tesbitler yapmış, ayrıca bu şehirde ve civarında yerleşmiş olan Osmanlı hânedarı mensuplarıyla yakın dostluk kurmuştur. Öztuna, dönemin birçok tarihçisi gibi isabetli olarak Türkiye tarihini ve Türk tarihini bir bütün halinde ele almış, devlet hayatında devamlılık üzere

rinde durmuştur. Onun II. Abdülhamid ve darbeler üzerinde o dönemdeki geçeri görüşlere karşı çıkışı da büyük ölçüde 1950'lerdeki Paris dönemi ve daha sonra *Türkiye Tarihi*, *Türk Bestecileri Ansiklopedisi*, *Türk Müzikisi Ansiklopedisi* ve *Hayat Tarih Mecmuası* gibi yayın faaliyetleriyle olmuştur.

Yılmaz Öztuna, Osmanlı Devleti'nin son kuşağı ile iç içe yaşamıştır. I. Dünya Savaşı'nda yedek subay olan babası Muhittin Öztuna ve dostlarından, imparatorluğun son on beş yılının canlı şahitlerinden olayları dinlemiş, bu da onun okumalarına yön vermiştir. Türk müzikisini ehliyetle öğretecek hocaların ve özellikle Sadeddin Arel ile Rauf Yektâ Bey gibi hem Batı müzikisini ve kültürünü bilen hem Türk müzikisinde yeni görüşleriyle çığır açan üstatların yanında bulunmuştur. Türk müzikisine dair eserlerinde bu husus görülmektedir. Edebiyat tarihine yönelmesi, başta Mehmed Fuad Köprülü çevresi olmak üzere Zeki Velidi Togan gibi tarihî coğrafyanın âlimleriyle olan yakınlığı sağlamıştır. Coğrafyayı iyi bilen ve yoğun biçimde kullanan bir yazar olan Öztuna, Arap harflerini özel bir merakla öğrenmiş, divan edebiyatı ile ve kâyi'nâmelerin okuyucusu olmuştur. Nihal Atsız gibi Türkçü çevrelerle yakın dostluğuna rağmen Türkçülük, Türk medeniyeti ve Avrupa medeniyetine dair görüşleri, Türk milliyetçiliği büyük ölçüde kendisinininkine paralel bir seyir izleyen Yahya Kemal'in görüşlerine çok yakındır. Arşiv çalışmaları yapmadığını ve arşive girmediğini kendisi de söylemiş, ancak başta İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Ömer Lütfi Barkan ve Halil İnalçık olmak üzere arşivde çalışma yapanların araştırmalarını faydalanmıştır. Fransız tarihi neşriyatını da uzun yıllar ciddiyetle takip etmiştir. Öztuna'nın bu faaliyeti, onun dar bir Osmanlı çevresinin dışında Avrupa tarihçiliğiyle temas edip mukayese yapmasını sağlamıştır. Köprülü'den hayli etkilendiği anlaşılan Öztuna'nın ilginç ve akıcı bir üslubu vardır. Hayat Yayınları arasında çıkan ve 135.000 adet baskıya ulaşan *Resimlerle Türkiye Tarihi* bütün Türk ve Türkiye tarihini ele alır; burada genel hatlar yanında ayrıntıların da tanımlayıcı bir pedagojik yöntemle metnin içine yerleştirildiği görülür. Öztuna'nın ciltlerle ifade edilen eserlerinin okunmasını sağlayan üslubudur. Hiç şüphesiz birçok doğruya işaret eden yeni yorumlar yanında eserlerinde maddî hatalar da vardır. Bunları zamanla düzelttiği dikkati çeker.

Eserleri: *1402 Ankara Muharebesi, Bayezid ile Timur'un Ölümü ve Fet-*

ret Devri (İstanbul 1946); *Türk Müsiki-si Lûgatı* (*Müsiki Mecmuası*'nda tefrika edilmiştir, sy. 15-91, 1949-1955); *Dünya Tarihi* (*Hayat Tarih Gazetesi* için hazırlanmıştır, İstanbul 1963); *Türkiye Ansiklopedisi* (İstanbul 1964, Metin Tuncel ile birlikte); *Türkiye Tarihi* (başlangıcından zamanımıza kadar, I-XII; İstanbul 1964-1967; eser daha sonra *Büyük Türkiye Tarihi* adıyla on dört cilt halinde basılmıştır); *Vilâyetlerimizin Tarihi* (İstanbul 1968); *Osmanlı Padişahlarının Hayat Hikâyeleri* (İstanbul 1969); *Türk Tarihinden Yapraklar* (Ankara 1969); *Resimlerle 93 Harbi* (İstanbul 1969); *Türk Bestecileri Ansiklopedisi* (İstanbul 1969); *Türk Müsiki Ansiklopedisi* (iki ciltte üç cilt, Ankara 1969-1976; *Türk Müsiki Lûgatı*'nın genişletilmiş şekli olan eser,

daha sonraki yıllarda daha da geliştirilerek *Büyük Türk Müsiki Ansiklopedisi* [I-II, Ankara 1990] ve *Türk Müsiki: Akademik Klasik Türk San'at Müsiki'sinin Ansiklopedik Sözlüğü* [I-II, Ankara 2006] adlarıyla yayımlanmıştır); *Resimlerle Türkiye Tarihi* (İstanbul 1970); *Büyük Türk Sözlüğü* (İstanbul 1970, Muharrem Ergin ile birlikte); *Havacılık Tarihinde Türkler* (Ankara 1971, Yavuz Kansu – Sermet Şensöz ile birlikte); *Türk Müsiki Klasikleri* (İstanbul 1972); *Osmanlı Tarihi ve Medeniyeti* (ders notları, 1976); *Petite historie de la Turquie* (Ankara 1976); *Osmanlı İmparatorluğu* (Ankara 1977); *Türkler Araplar Yahudiler* (İstanbul 1982); *Hacı Ârif Bey* (Ankara 1986); *Sâdeddin Arel* (Ankara 1986); *Türk Müsiki Teknik ve Tarih* (İstanbul 1987);

Osmanoğulları ve Türk Musikisi (İstanbul 1987); *Bir Darbenin Anatomisi* (İstanbul 1987); *Osmanlı Devleti Tarihi* (I-II, Ankara 1988); *Barbaros Hayreddin Paşanın Hatıraları* (sadeleştirilmiş neşir, İstanbul 1989); *Kanûî Sultan Süleyman* (Ankara 1989); *Devletler ve Hanedanlar* (I-V, Ankara 1989-1996); *93 ve Balkan Savaşları: Rumelini Kaybımız* (İstanbul 1990).

BİBLİYOGRAFYA :

Onur Akdoğu, *Tarihçi Müzikolog Yılmaz Öztuna*, İzmir 1990; İhsan Işık, *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, Ankara 2002, s. 773-774; Ahmet Nezihi Turan, "Bir Portre Bir Söyleşi: Yılmaz Öztuna", *EkoPol*, sy. 4, Yozgat 1999, s. 63-71; "Öztuna, Yılmaz", *TDEA*, VII, 221-222; Emine Bağlı, "Yılmaz Öztuna", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Ankara 2007, VII, 194-195.

İLBER ORTAYLI